

บทที่ 19

การปกครองส่วนท้องถิ่น (ตอนที่ 2)

กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล

วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ

3. กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครเป็นที่ตั้งของเมืองหลวงของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางของความเจริญในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหารราชการ การศึกษา การเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม กรุงเทพมหานครจึงมีความสำคัญเหนือจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศ ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครมีสภาพแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ดังนั้นการจัดการปกครองกรุงเทพมหานครในรูปของจังหวัด อำเภอ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และสุขาภิบาล เหมือนกับจังหวัดอื่น ๆ จึงไม่เหมาะสมและคล่องตัวพอที่จะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการจัดตั้ง “กรุงเทพมหานคร” เป็นรูปการปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษขึ้น¹

3.1 การจัดตั้งกรุงเทพมหานคร

ก่อนที่จะเป็นรูปการปกครองกรุงเทพมหานครนั้น กรุงเทพมหานครได้จัดรูปการปกครองเป็นจังหวัดในฐานะราชการบริหารส่วนภูมิภาค คือจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี และมีรูปการปกครองท้องถิ่น คือองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี เทศบาลนครกรุงเทพกับเทศบาลนครธนบุรี การปกครองพระนครและธนบุรีในฐานะจังหวัดและการปกครองท้องถิ่นในรูปดังกล่าวได้ดำเนินการเรื่อยมา จนถึงปี พ.ศ. 2514 การจัดตั้งกรุงเทพมหานครก็ได้เริ่มขึ้นหลังการปฏิวัติเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2514 โดยขั้นแรกได้มีการรวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเข้าเป็นจังหวัดเดียวกัน เรียกว่า “นครหลวงกรุงเทพธนบุรี” และรวมองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรีเข้าเป็นองค์การเดียวกัน เรียกว่า “องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี”² นอกจากนี้ยังได้รวมเทศบาลนครกรุงเทพกับเทศบาลนครธนบุรีเข้าเป็นเทศบาลเดียวกัน เรียกว่า “เทศบาลนครหลวง”³ ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515

ออกมาให้รวมจังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรี องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรีกับเทศบาลนครหลวง เข้าเป็นหน่วยงานเดียวกัน เรียกว่า “กรุงเทพมหานคร” มีฐานะเป็นจังหวัด ตามกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน แต่เป็นจังหวัดพิเศษภายใต้การดำเนินงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสภากรุงเทพมหานคร ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้มุ่งเน้นให้การปกครองดำเนินไปโดยประหยัด มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบายของส่วนกลาง จึงให้ทั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสภากรุงเทพมหานคร มาจากการแต่งตั้งโดยส่วนกลาง ทั้งสิ้น ประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมในการปกครองกรุงเทพมหานคร ซึ่งตั้งตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้จึงมีฐานะเป็นจังหวัด อันเป็นหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค เป็นจังหวัดพิเศษ ดังกล่าว

ต่อมาในต้นปี พ.ศ. 2518 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 และได้ปรับปรุงโครงสร้างใหม่ให้มีลักษณะเป็นการปกครองท้องถิ่นของตนเองโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นทบวงการเมือง มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวง กรุงเทพมหานครจึงเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษ เรียกว่า “การปกครองท้องถิ่นนครหลวง” และได้กำหนดให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสภากรุงเทพมหานคร เลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง และให้มีอิสระในการดำเนินงานมากขึ้นด้วย แต่การบริหารกรุงเทพมหานคร ตามกฎหมายฉบับนี้ดำเนินการมาจนถึงวันที่ 29 เมษายน 2520 ก็ได้มีคำสั่งของนายกรัฐมนตรี ซึ่งอาศัยอำนาจตามมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2519 สั่งยุบสภากรุงเทพมหานคร และให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกับรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่มาจากการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง แล้วใช้วิธีการแต่งตั้งแทน และในคำสั่งดังกล่าวก็สั่งให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครเสียใหม่ให้เหมาะสมและให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี แต่ปรากฏว่าหลังจากพ้นกำหนด 2 ปีแล้ว ได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครออกมายาวอายุสมาชิกสภา และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกับรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มาจากการแต่งตั้งออกไปจนกว่าจะมีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครฉบับใหม่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครฉบับใหม่ได้ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2528 ซึ่งมีสาระสำคัญและโครงสร้างคล้ายกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครฉบับ พ.ศ. 2518 เป็นส่วนมาก กล่าวคือ องค์การบริหารกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยสภากรุงเทพมหานครกับผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งมาจากการ

เลือกตั้งของประชาชนโดยตรง มีส่วนที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมคือให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มาจากการเลือกตั้งเพียงคนเดียว และให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งรองผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครเอง ไม่ต้องมาจากการเลือกตั้งเป็นคณะหรือเป็นทีม และให้มีสภาเขตในทุกเขต ซึ่งเลือกตั้งโดยประชาชนในเขต กับให้เปลี่ยนเรียกตำแหน่งหัวหน้าเขตใหม่ว่าผู้อำนวยการเขต นอกจากนี้ได้กำหนดให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เลขานุการประธานสภากรุงเทพมหานคร เลขานุการรองประธานสภากรุงเทพมหานคร ประธานที่ปรึกษาและที่ปรึกษา เป็นข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ การการเมืองด้วย

3.2 การจัดองค์การและการบริหาร

กฎหมายระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครได้กำหนดรูปแบบโครงสร้าง การจัดองค์การและการบริหารกรุงเทพมหานครโดยใช้หลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Power) ตามแบบการปกครองระบอบประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกามาใช้ ซึ่งเป็นแบบ ที่กำหนดให้องค์กรต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่ไปตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน ไม่ก้าวล่วง ซึ่งกันและกัน คือสภากรุงเทพมหานครมีหน้าที่ทางนิติบัญญัติ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ทางบริหาร แบ่งแยกหน้าที่กันไม่เหมือนกับระบบเทศบาล ซึ่งให้สมาชิกสภาเทศบาล ไปทำหน้าที่ทางฝ่ายบริหารด้วย ระบบแบ่งแยกอำนาจนี้ทำให้ฝ่ายบริหารมีเสถียรภาพและ ส่งเสริมให้ฝ่ายบริหารมีความเข้มแข็งด้วย

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร กำหนดให้การ บริหารกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

- (1) สภากรุงเทพมหานคร
- (2) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร⁴

3.2.1 สภากรุงเทพมหานคร

สภากรุงเทพมหานครประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจากเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนสมาชิกตามเกณฑ์ที่กำหนด คือจำนวนราษฎรหนึ่งแสนคน ต่อสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร 1 คน ทั้งนี้โดยถือเขตแต่ละเขตเป็นเขตเลือกตั้ง เขตใดมี ราษฎรไม่ถึงหนึ่งแสนคน ให้มีการเลือกสมาชิกสภากรุงเทพมหานครในเขตนั้นได้หนึ่งคน ถ้าเขตใดมีราษฎรเกินหนึ่งแสนคน ก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครในเขตนั้น เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนราษฎรทุกหนึ่งแสนคน เศษของหนึ่งแสนถ้าถึงห้าหมื่นหรือกว่านั้น ให้นับเป็นหนึ่งแสน⁵

ในการเลือกตั้งเมื่อ ปี 2533 มีสมาชิกสภากรุงเทพมหานครทั้งหมด 57 คน
สภากรุงเทพมหานครมีอายุคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพ-
มหานคร⁶

สมาชิกภาพของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร นอกจากจะสิ้นสุดลงเมื่อถึง
คราวออกตามอายุของสภากรุงเทพมหานครแล้ว ยังสิ้นสุดลงด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) มีการยุบสภากรุงเทพมหานคร
(2) ตาย
(3) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อประธานสภากรุงเทพมหานคร และให้
มีผลนับแต่วันถัดจากวันยื่นหนังสือลาออก

(4) ขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือมีลักษณะต้องห้าม มิให้ใช้
สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

(5) กระทำการอันต้องห้าม กล่าวคือ ต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่
อื่นใดในส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือการพาณิชย์ของกรุงเทพ-
มหานคร หรือบริษัท ซึ่งกรุงเทพมหานครถือหุ้น หรือตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น หรือ
พนักงานส่วนท้องถิ่น

(6) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำ
โดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(7) ขาดการประชุมสภากรุงเทพมหานครตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลา
ไม่น้อยกว่าสามสิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภากรุงเทพมหานคร

(8) สภากรุงเทพมหานครวินิจฉัยให้ออกเพราะเห็นว่าได้กระทำการอันเป็น
การเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง มติของสภากรุงเทพมหานครในข้อนี้ต้องมีคะแนนเสียง
ไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภากรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ให้มีผลตั้งแต
วันที่สภากรุงเทพมหานครลงมติ การสิ้นสุดจากสมาชิกภาพในกรณีนี้ให้กระทำเมื่อรัฐมนตรี-
ว่าการกระทรวงมหาดไทยร้องขอ หรือเมื่อสมาชิกสภากรุงเทพมหานครไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเข้าชื่อเสนอเป็นญัตติให้สภากรุงเทพมหานครพิจารณา⁷

สภากรุงเทพมหานครอาจถูกยุบก่อนครบวาระได้ โดย

(1) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้เสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง-
มหาดไทยยุบสภากรุงเทพมหานครเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ เมื่อมีกรณีที่มีการดำเนินงานของ
ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสภากรุงเทพมหานครขัดแย้งกันจนอาจก่อให้เกิดความเสียหาย
แก่กรุงเทพมหานครหรือแก่ราชการโดยส่วนรวม

(2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสนอขออนุมัติคณะรัฐมนตรีเพื่อประกาศยุบสภากรุงเทพมหานครเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ เมื่อมีกรณีที่น่าสงสัยว่าการดำเนินงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสภากรุงเทพมหานครขัดแย้งกันหรือการดำเนินงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสภากรุงเทพมหานครเป็นไปในทางไม่ถูกต้อง จนอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่กรุงเทพมหานครหรือแก่ราชการโดยส่วนรวม และการแก้ไขสภาพเช่นนั้นไม่อาจกระทำได้โดยเหมาะสมด้วยวิธีการอื่นนอกจากการยุบสภา⁸

สภากรุงเทพมหานครมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาไม่เกิน 2 คน ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการของสภากรุงเทพมหานคร ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสภากรุงเทพมหานคร ประธานและรองประธานสภากรุงเทพมหานครมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี⁹

ในการเรียกประชุมสภากรุงเทพมหานครครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายใน 15 วัน ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้เรียกประชุม ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญไม่น้อยกว่า 2 สมัย แต่ไม่เกิน 4 สมัย แล้วแต่สภากรุงเทพมหานครจะกำหนด¹⁰

สภากรุงเทพมหานครเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติของกรุงเทพมหานคร มีอำนาจในการตราข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พิจารณาอนุมัติงบประมาณรายจ่ายของกรุงเทพมหานคร และควบคุมการบริหารราชการของกรุงเทพมหานครด้วย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

(1) การตราข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร สภากรุงเทพมหานครมีอำนาจตราข้อบัญญัติขึ้นใช้บังคับเป็นกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร เรียกว่า “ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร” เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครที่สภากรุงเทพมหานครร่างขึ้นและลงมติเห็นชอบ จะใช้บังคับได้ต้องได้รับความเห็นชอบและลงนามโดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย¹¹

(2) การพิจารณาอนุมัติงบประมาณ การใช้จ่ายเพื่อปฏิบัติกิจการต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครนั้น ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีหน้าที่จัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งทำให้เป็นข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร แล้วเสนอสภากรุงเทพมหานครเพื่อพิจารณาอนุมัติ จึงจะใช้จ่ายตามงบประมาณนั้นได้¹²

(3) การควบคุมการบริหาร สภากรุงเทพมหานครมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการของกรุงเทพมหานครได้โดยการตั้งกระทู้ถามผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร การตั้งคณะกรรมการสามัญและคณะ-

กรรมการวิสามัญของสภาเพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร การขอเปิดอภิปรายเพื่อให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแถลงข้อเท็จจริงในปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการของกรุงเทพมหานคร และการลงมติขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสนอคณะรัฐมนตรี สั่งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครออกจากตำแหน่ง

กรณีการลงมติขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสนอคณะรัฐมนตรี สั่งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครออกจากตำแหน่งนั้น จะกระทำได้เมื่อกรณีแสดงให้เห็นว่าผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้กระทำการอันเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหรือปฏิบัติการหรือละเลยไม่ปฏิบัติการ อันควรปฏิบัติในลักษณะที่เห็นได้ว่าจะเป็นเหตุให้เสียหายอย่างร้ายแรงแก่กรุงเทพมหานคร หรือแก่ราชการโดยส่วนรวม หรือแก่การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน สภากรุงเทพมหานครจะมีมติขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครออกจากตำแหน่งได้ มติของสภากรุงเทพมหานครในข้อนี้ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา และเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้รับมติของสภากรุงเทพมหานครในเรื่องนี้แล้วต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งมติของสภากรุงเทพมหานคร¹³

3.2.2 ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของกรุงเทพมหานคร โดยมีรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จำนวนไม่เกิน 4 คน ซึ่งแต่งตั้งและถอดถอนโดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ช่วยในการบริหารราชการตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมอบหมาย¹⁴

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง¹⁵

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งต่อไปนี้

- (1) ถึงคราวออกตามวาระ
- (2) ตาย
- (3) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และให้

มีผลนับแต่วันถัดจากวันที่ยื่นหนังสือลาออก

(4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนด

(5) กระทำการอันต้องห้ามที่กฎหมายบัญญัติไว้

(6) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำได้ประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(7) มีการยุบสภากรุงเทพมหานคร

(8) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยมติคณะรัฐมนตรีสั่งให้ออกจากตำแหน่งเมื่อมีกรณีแสดงให้เห็นว่า ได้กระทำการอันเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหรือปฏิบัติการหรือละเลยไม่ปฏิบัติการอันควรปฏิบัติในลักษณะที่เห็นได้ว่าจะเป็นเหตุให้เสียหายอย่างร้ายแรงแก่กรุงเทพมหานครหรือแก่ราชการ โดยส่วนรวมหรือแก่การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน¹⁶

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้จัดการเลือกตั้งภายใน 60 วัน แต่ถ้าตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครว่างลงด้วยเหตุอื่น ให้เลือกตั้งใหม่ภายใน 90 วัน¹⁷

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดนโยบายและบริหารราชการของกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามกฎหมาย

(2) สั่ง อนุญาต อนุมัติเกี่ยวกับราชการของกรุงเทพมหานคร

(3) แต่งตั้งและถอดถอนรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และแต่งตั้งและถอดถอนผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษา หรือคณะที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือเป็นคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติราชการใด ๆ

(4) บริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

(5) วางระเบียบเพื่อให้งานของกรุงเทพมหานครเป็นไปโดยเรียบร้อย

(6) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร

(7) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครและกฎหมายอื่น¹⁸

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรุงเทพมหานคร และลูกจ้างกรุงเทพมหานคร และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายอื่นได้กำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี หรือคณะเทศมนตรี แล้วแต่กรณีโดยอนุโลม ทั้งนี้เว้นแต่พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น¹⁹

ข้าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้ปฏิบัติงานประจำของกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร โดยมีปลัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นตำแหน่งประจำสูงสุด เป็นหัวหน้ารับผิดชอบควบคุมดูแลงานประจำและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร รองจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร²⁰

3.3 เขตและสภาเขต

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร กำหนดให้จัดระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ดังนี้

- (1) สำนักงานเลขานุการสภากรุงเทพมหานคร
- (2) สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
- (3) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร
- (4) สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร
- (5) สำนักหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีฐานะเป็นสำนัก
- (6) สำนักงานเขต

3.3.1 เขต เป็นหน่วยปฏิบัติการของกรุงเทพมหานคร แต่ละเขตมีสำนักงานเขต และสภาเขต เขตอาจเปรียบเทียบกับอำเภอในจังหวัดอื่น ๆ ปัจจุบันกรุงเทพมหานครมี 50 เขต

สำนักงานเขตเป็นองค์กรบริหารของเขต มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบดำเนินงานของกรุงเทพมหานครในเรื่องบริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน เช่น การทะเบียนต่าง ๆ การทำบัตรประชาชน การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การซ่อมแซมถนน ท่อระบายน้ำ การแก้ไขปัญหาน้ำท่วม การจัดเก็บขยะมูลฝอย เป็นต้น เขตจึงเป็นหน่วยงานที่สำคัญของกรุงเทพมหานครที่อยู่ใกล้ชิดและติดต่อกับประชาชนโดยตรง

สำนักงานเขตมีผู้อำนวยการเขตเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรุงเทพมหานคร และลูกจ้างกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบการปฏิบัติราชการภายในเขต และจะให้มีผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้ช่วยปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการเขตก็ได้²¹

ผู้อำนวยการเขตมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ

เว้นแต่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

(2) อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการเขต

(3) อำนาจหน้าที่ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือปลัดกรุงเทพมหานครมอบหมาย²²

3.3.2 สภาเขต เขตหนึ่ง ๆ มีสภาเขต ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยราษฎรในเขต มีจำนวนอย่างน้อยเขตละ 7 คน ถ้าเขตใดมีราษฎรเกินหนึ่งแสนคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเขตนั้นเพิ่มขึ้นอีก 1 คนต่อจำนวนราษฎรทุกหนึ่งแสนคน เศษของหนึ่งแสนถ้าถึงห้าหมื่นหรือกว่านั้นให้นับเป็นหนึ่งแสน²³

สภาเขตมีอายุคราวละ 4 ปีนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาเขต²⁴

สภาเขตมีประธานสภาเขตคนหนึ่ง และรองประธานสภาเขตอีกคนหนึ่ง ซึ่งเลือกสมาชิกสภาเขต มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 1 ปี

การประชุมสภาเขตจะต้องมีอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง²⁵

สภาเขตมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ให้ข้อคิดเห็นและข้อสังเกตเกี่ยวกับแผนพัฒนาเขตต่อผู้อำนวยการเขต และสภากรุงเทพมหานคร

(2) จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาเขต ทั้งนี้ตามที่กำหนดในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรืองบประมาณรายจ่าย

(3) สอดส่องและติดตามดูแลการดำเนินการของสำนักงานเขต เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ราษฎร

(4) ให้คำแนะนำหรือข้อสังเกตต่อผู้อำนวยการเขตเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือแก้ไขการบริการประชาชนภายในเขต หากผู้อำนวยการเขตไม่ดำเนินการใด ๆ โดยไม่แจ้งเหตุผลให้ทราบ ให้สภาเขตแจ้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพิจารณาดำเนินการต่อไป

(5) ให้คำปรึกษาตามที่ผู้อำนวยการเขตร้องขอ

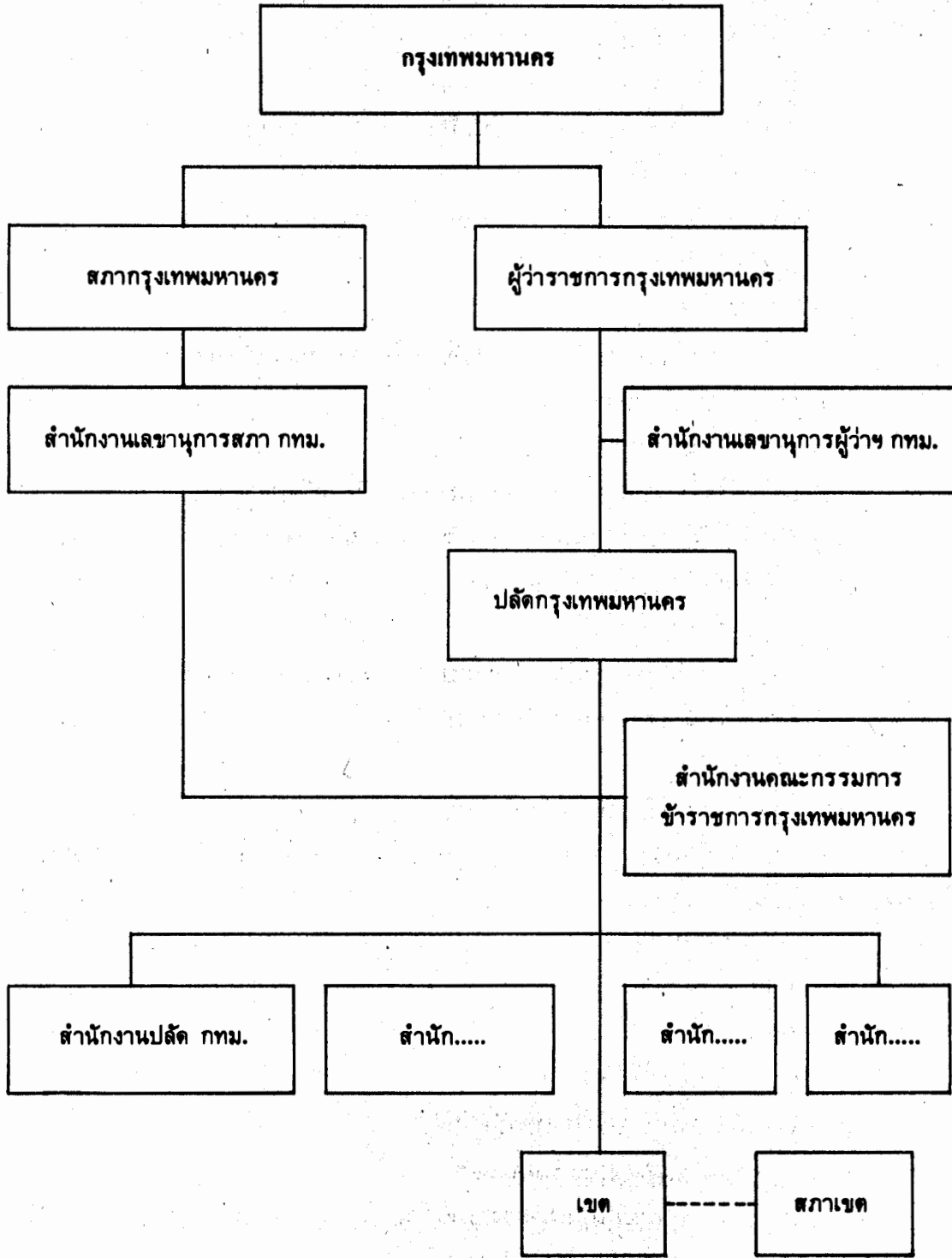
(6) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับการงานของสภาเขต ทั้งนี้ตามที่กำหนดในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการนั้น

(7) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่กำหนดในกฎหมายหรือที่สภากรุงเทพมหานครมอบหมาย²⁶

3.4 หน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

กฎหมายระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร กำหนดให้กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ดำเนินการในเขตกรุงเทพมหานครในเรื่องดังต่อไปนี้

แผนภูมิการองค์การบริหารกรุงเทพมหานคร

- (1) การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทั้งนี้ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และตามกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร
- (2) การทะเบียนตามที่กฎหมายกำหนด
- (3) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (4) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- (5) การผังเมือง
- (6) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- (7) การวิศวกรรมจราจร
- (8) การขนส่ง
- (9) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
- (10) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- (11) การควบคุมอาคาร
- (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- (13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (14) การพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- (15) การสาธารณสุข
- (16) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- (17) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- (18) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- (19) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- (20) การควบคุมความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัยใน โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
- (21) การจัดการศึกษา
- (22) การสาธารณสุข
- (23) การสังคมสงเคราะห์
- (24) การส่งเสริมการกีฬา
- (25) การส่งเสริมการประกอบอาชีพ
- (26) การพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร
- (27) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เทศบาลนคร หรือตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย หรือที่กฎหมายระบุเป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร²⁷

สรุป

กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษ ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นโดยรวมหน่วยงานเดิมที่มีอยู่ทั้งราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนท้องถิ่นเข้าด้วยกันเป็นหน่วยงานเดียวกัน เป็นองค์การปกครองท้องถิ่นภายใต้การดำเนินงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กับสภากรุงเทพมหานคร เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารในอันที่จะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และจัดบริการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง และรวดเร็ว กว่าเดิม

กรุงเทพมหานครได้จัดองค์การและการบริหารแตกต่างไปจากหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปอื่น ๆ กล่าวคือ ได้นำเอาหลักการแบ่งแยกอำนาจตามแบบการปกครองระบอบประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกามาใช้เป็นแบบที่ให้องค์การต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่ไปตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนไม่ก้าวก่ายกัน ซึ่งได้กำหนดให้สภากรุงเทพมหานครมีหน้าที่ทางนิติบัญญัติ และควบคุมการบริหารราชการของฝ่ายบริหาร ส่วนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีหน้าที่ในทางบริหาร ทั้งสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต่างมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง และมีการกำหนดวาระของแต่ละฝ่ายไว้ การจัดองค์การดังกล่าวต่างกับรูปเทศบาล ซึ่งให้สมาชิกสภาเทศบาลทำหน้าที่ฝ่ายบริหารด้วย อันเป็นสาเหตุที่ทำให้มีการแก่งแย่งอำนาจกัน ทำให้ฝ่ายบริหารไม่มีเสถียรภาพ การนำหลักระบอบประธานาธิบดีมาใช้ทำให้ฝ่ายบริหารของกรุงเทพมหานครมีเสถียรภาพ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เมืองพัทยา

4.1 การจัดตั้ง

พัทยาดังอยู่ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นสถานที่พักตากอากาศชายทะเลที่มีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมมาพักผ่อนและนํารายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมาก พัทยาได้เจริญก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม สิ่งแวดล้อม การผังเมือง และการควบคุมการก่อสร้างอาคารพร้อมกันด้วย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบต่อเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และรายได้ของชาติจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอีกด้วย จึงจำเป็นที่จะต้องมีการร่วมมือกันหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยรีบด่วน และโดยที่รัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่า หน่วยการปกครองท้องถิ่นซึ่งรับผิดชอบการบริหารพัทยาที่เป็นอยู่คือสุขาภิบาลนาเกลือ นั้นไม่สามารถดำเนินการอย่างได้ผล เพราะสุขาภิบาลเป็นองค์การปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก มีงบประมาณน้อย และมีขีดความสามารถตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดอย่างจำกัดด้วย รัฐบาลจึงเห็นเป็นการจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงรูปแบบของหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่พัทยาขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจและสังคม และให้สามารถแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันให้คำนึงถึงหลักแห่งการปกครองตนเอง โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วย²⁸ จึงได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 ขึ้น โดยให้ยุบสุขาภิบาลนาเกลือแล้วจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษขึ้นแทน เรียกว่า “เมืองพัทยา” มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น²⁹

ในปี พ.ศ. 2542 ได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยาโดยมีเหตุผลว่า โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง และคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น แต่เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเมืองพัทยาเดิมมีปลัดเมืองพัทยาทำหน้าที่บริหารกิจการเมืองพัทยาโดยสัญญาจ้าง จึงยังไม่สอดคล้องและเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ประกอบกับสมควรจัดระเบียบการปกครองเมืองพัทยาใหม่ให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ และเพื่อให้เมืองพัทยามีความอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลังสอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ขึ้น โดยให้จัดตั้งเมืองพัทยาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี

อาณาเขตตามเขตเมืองพัทธยาที่มีอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับให้เมืองพัทธยาในฐานะเป็นนิติบุคคล การแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตเมืองพัทธยาให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา³⁰

4.2 การจัดองค์การและการบริหาร

การบริหารเมืองพัทธยาประกอบด้วย³¹

(1) สภาเมืองพัทธยา

(2) นายกเมืองพัทธยา

4.2.1 สภาเมืองพัทธยา

สภาเมืองพัทธยาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 24 คน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทธยา³²

การเลือกตั้งสมาชิกให้กระทำโดยวิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

อายุของสภาเมืองพัทธยามีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกภาพของสมาชิกเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง³³

สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลง เมื่อ

(1) ถึงคราวออกตามอายุของสภาเมืองพัทธยาหรือมีการยุบสภาเมืองพัทธยา

(2) ตาย

(3) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อประธานสภาเมืองพัทธยา

(4) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 18

(5) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 12 หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 13

(6) ขาดประชุมสภาเมืองพัทธยาสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(7) สภาเมืองพัทธยามีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เพราะมีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่เมืองพัทธยา หรือกระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาเมืองพัทธยา โดยมีสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่เข้าชื่อเสนอให้สภาเมืองพัทธยาพิจารณา และมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ทั้งนี้ให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่สภาเมืองพัทธยามีมติ

(8) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทธยาได้คะแนนเสียงให้พ้นจากตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อยกถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

เมื่อมีกรณีสงสัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ใดสิ้นสุดลงตาม (4) (5) หรือ (6) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว คำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการจังหวัดให้เป็นที่ยุติ

ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลงตาม (8) พร้อมกัน ให้ถือว่าเป็นการยุบสภาเมืองพัทธยา

เมื่อตำแหน่งสมาชิกว่างลงเพราะถึงคราวออกตามอายุของสภาเมืองพัทยา หรือมีการยุบสภาเมืองพัทยา หรือถือว่ามี การยุบสภาเมืองพัทยา (8) ให้มีการเลือกตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ครบอายุของสภาเมืองพัทยา หรือวันที่มีการยุบสภาเมืองพัทยาหรือวันที่ถือว่ามี การยุบสภาเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี

เมื่อตำแหน่งสมาชิกว่างลงให้มีการเลือกตั้งสมาชิกขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่อายุของสภาเมืองพัทยาเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

ให้สมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งแทนนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาเมืองพัทยาที่เหลืออยู่

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกว่างลงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรายงานเสนอรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งยุบสภาเมืองพัทยาก็ได้³⁴

ให้สภาเมืองพัทยาเลือกสมาชิกเป็นประธานสภาเมืองพัทยาคณหนึ่งและรองประธานสภาเมืองพัทยาจำนวนสองคน แล้วเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง

การเลือกประธานสภาเมืองพัทยาและรองประธานสภาเมืองพัทยาให้กระทำในการประชุมสภาเมืองพัทยารั้งแรกภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป³⁵

ประธานสภาเมืองพัทยาและรองประธานสภาเมืองพัทยา อยู่ในตำแหน่งจนครบอายุของสภาเมืองพัทยา หรือมีการยุบสภาเมืองพัทยา นอกจากนี้ประธานสภาเมืองพัทยาและรองประธานสภาเมืองพัทยาพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) พ้นจากสมาชิกภาพแห่งสภาเมืองพัทยา
- (2) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

ในกรณีที่ตำแหน่งประธานสภาเมืองพัทยาหรือรองประธานสภาเมืองพัทยาว่างลงเพราะเหตุใดเหตุหนึ่งตาม (1) หรือ (2) ให้สภาเมืองพัทยาเลือกสมาชิกขึ้นเพื่อดำรงตำแหน่งที่ว่างแทนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง³⁶

ประธานสภาเมืองพัทยามีหน้าที่ดำเนินการประชุมและดำเนินกิจการอื่นให้เป็นไปตามข้อบังคับเมืองพัทยา

รองประธานสภาเมืองพัทยามีหน้าที่ช่วยประธานสภาเมืองพัทยาปฏิบัติการตามหน้าที่และกระทำการตามที่ประธานสภาเมืองพัทยามอบหมาย³⁷

ให้ปลัดเมืองพัทยาทำหน้าที่เลขานุการสภาเมืองพัทยา มีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการและการจัดประชุมและงานอื่นใดตามที่สภาเมืองพัทยามอบหมาย

ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเรียกประชุมสภาเมืองพัฒนาครั้งแรก

ในปีปฏิทินหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญของสภาเมืองพัทยาไม่น้อยกว่าสองสมัย แต่ต้องไม่เกินสี่สมัย จำนวนสมัยประชุมสามัญและวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีแต่ละสมัย ให้สภาเมืองพัทยากำหนด แต่สภาเมืองพัทยาจะกำหนดจำนวนสมัยประชุมและวันเริ่มสมัยประชุมสำหรับปีแรกเป็นการเฉพาะก็ได้

สมัยประชุมสามัญให้มีกำหนดสามสิบวัน แต่ถ้ามีกรณีจำเป็นสภาเมืองพัทยาจะมีมติขยายสมัยประชุมสามัญออกไปอีกก็ได้แต่ต้องไม่เกินสามสิบวัน

เมื่อมีกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งเมืองพัทยา นายกเมืองพัทยาหรือสมาชิกไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ อาจยื่นคำร้องต่อประธานสภาเมืองพัทยาขอให้เปิดประชุมสมัยวิสามัญได้ และให้ประธานสภาเมืองพัทยาเรียกประชุมสมัยวิสามัญโดยกำหนดวันประชุมภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับความร้อง

สมัยประชุมวิสามัญให้มีกำหนดสิบห้าวัน

การประชุมสภาเมืองพัทยา ต้องมีสมาชิกลงมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

นายกเมืองพัทยา รองนายกเมืองพัทยา หรือผู้ซึ่งนายกเมืองพัทยามอบหมายมีสิทธิเข้าประชุมสภาเมืองพัทยา และมีสิทธิแถลงข้อเท็จจริงตลอดจนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของตนต่อที่ประชุม แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ เว้นแต่ที่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้

สมาชิกคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมมีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด^{๓๖}

สภาเมืองพัทยา เป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจในการตราข้อบัญญัติเมืองพัทยา สมาชิกมีสิทธิตั้งกระทู้ถามนายกเมืองพัทยาในเรื่องที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของนายกเมืองพัทยา สภาเมืองพัทยา มีอำนาจตั้งคณะกรรมการวิสามัญของสภาเมืองพัทยาเพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาเมืองพัทยาแล้วรายงานสภาเมืองพัทยาและสภาเมืองพัทยา มีอำนาจตรวจสอบบังคับเกี่ยวกับจรรยาบรรณของสมาชิก ข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับการเลือกและการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภาเมืองพัทยา รองประธานสภาเมืองพัทยา คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของสภาเมืองพัทยา วิธีการประชุม การเสนอและพิจารณาร่างข้อบัญญัติ การเสนอญัตติ การปรึกษา การอภิปราย การลงมติ การตั้ง

และตอบกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย และกิจการอื่น อันเป็นหน้าที่ของสภาเมืองพัทยา³⁹

4.2.2 นายกเมืองพัทยา

ให้เมืองพัทยามีนายกเมืองพัทยาคคนหนึ่งซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรมีสภิตเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา

การเลือกตั้งนายกเมืองพัทยา ให้กระทำโดยวิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ หลักเกณฑ์และวิธีการสมัครรับเลือกตั้งและการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยา ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น⁴⁰

นายกเมืองพัทยามีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้งแต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

เมื่อนายกเมืองพัทยาทันจากตำแหน่ง ให้จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

นายกเมืองพัทยาอาจแต่งตั้งรองนายกเมืองพัทยาจำนวนไม่เกินสี่คนซึ่งมิใช่สมาชิกเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเมืองพัทยาคตามที่นายกเมืองพัทยาคมอบหมาย⁴¹

นายกเมืองพัทยาคมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้⁴²

(1) กำหนดนโยบายและรับผิดชอบในการบริหารราชการของเมืองพัทยาคให้เป็นไปตามกฎหมายข้อบัญญัติ และนโยบาย

(2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเมืองพัทยาค

(3) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเมืองพัทยาค เลขานุการนายกเมืองพัทยาค ผู้ช่วยเลขานุการนายกเมืองพัทยาค ประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษาหรือคณะที่ปรึกษา

(4) วางระเบียบเพื่อให้งานของเมืองพัทยาคเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย หรือตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายกเมืองพัทยาค หรือนายกเทศมนตรี หรือคณะเทศมนตรี

นายกเมืองพัทยาคและรองนายกเมืองพัทยาคต้องไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นใดในการพาณิชย์ของเมืองพัทยาค หรือบริษัทที่เมืองพัทยาคถือหุ้น เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(2) เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่ทำกับเมืองพัทยาค หรือการพาณิชย์ของเมืองพัทยาค หรือบริษัทที่เมืองพัทยาคถือหุ้น

นายกเมืองพัทยาพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(1) ถึงคราวออกตามวาระ

(2) ตาย

(3) เมื่อมีการยุบสภาเมืองพัทยามาตรา 76

(4) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

(5) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 43 หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 44

(6) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา 43

(7) รัฐมนตรีพิจารณาสอบสวนและสั่งให้ออกจากตำแหน่ง เพราะมีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่เมืองพัทยา หรือปฏิบัติการหรือละเลยไม่ปฏิบัติการอันควรปฏิบัติในลักษณะที่จะเป็นเหตุให้เสียหายอย่างร้ายแรงแก่เมืองพัทยาหรือแก่ราชการ โดยส่วนรวมหรือแก่ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน

(8) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยาได้ลงคะแนนเสียงให้พ้นจากตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

ในระหว่างที่ไม่มีนายกเมืองพัทยา ให้ปลัดเมืองพัทยาปฏิบัติหน้าที่ของนายกเมืองพัทยาเท่าที่จำเป็นได้เป็นการชั่วคราวจนกว่านายกเมืองพัทยาซึ่งได้รับเลือกตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

เมื่อมีกรณีสงสัยว่าความเป็นนายกเมืองพัทยาลิ้นสุดลงตาม (5) หรือ (6) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว คำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการจังหวัดให้เป็นที่สุุดรองนายกเมืองพัทยาพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(1) นายกเมืองพัทยาพ้นจากตำแหน่ง

(2) นายกเมืองพัทยามีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง

(3) ตาย

(4) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อนายกเมืองพัทยา

(5) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 45

(6) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา 49

ให้นำความในวรรคสามของมาตรา 50 มาใช้บังคับกับกรณีรองนายกเมืองพัทยาด้วยโดยอนุโลม“

นายกเมืองพัทยาควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการเมืองพัทยาและเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเมืองพัทยาและลูกจ้างเมืองพัทยา

การบริหารเมืองพัทยานอกจากจะมีนายกเมืองพัทยาเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารและมีรองนายกเมืองพัทยาเป็นผู้ช่วยแล้ว ยังมีพนักงานเมืองพัทยาเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ โดยมีปลัดเมืองพัทยาคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเมืองพัทยาและถูกจ้างเมืองพัทยาออกจากนายกเมืองพัทยา และรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำของเมืองพัทยาให้เป็นไปตามนโยบายและมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่นายกเมืองพัทยามอบหมาย

4.2.3 อำนาจหน้าที่ของเมืองพัทยา“

เมืองพัทยามีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในเขตเมืองพัทยาในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) การรักษาความสงบเรียบร้อย
- (2) การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
- (3) การคุ้มครองและดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (4) การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง
- (5) การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม
- (6) การจัดการจราจร
- (7) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- (8) การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และการบำบัดน้ำเสีย
- (9) การจัดให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (10) การจัดให้มีการควบคุมท่าเทียบเรือ และที่จอดรถ
- (11) การควบคุมอนามัยและความปลอดภัยในร้านจำหน่ายอาหาร โรงแรม และ

สถานบริการอื่น

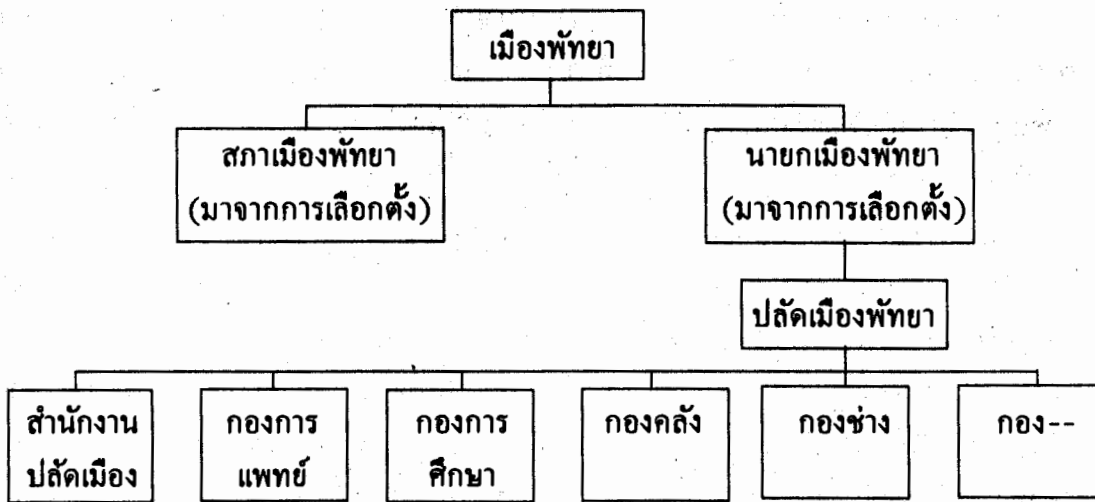
- (12) การควบคุมและส่งเสริมการท่องเที่ยว
- (13) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี

ของท้องถิ่น

- (14) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นของเทศบาลนครหรือของ

เมืองพัทยา

แผนภูมิการจัดองค์การบริหารเมืองพัทยา

สรุป

เมืองพัทยาเป็นเมืองที่มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้มีปัญหาต่างๆ มากมายที่จะต้องดำเนินการแก้ไข เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นและประเทศชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงได้จัดตั้งเมืองพัทยาเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษขึ้นในปัจจุบันได้ปรับปรุงการบริหารเมืองพัทยาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและเหมาะสมกับสถานการณ์เกิดความคล่องตัวและมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารเป็นการจัดรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษคล้ายกับกรุงเทพมหานคร

5. องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล ได้เคยจัดตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 เป็นรูปการปกครองท้องถิ่นรูปหนึ่ง ต่อมาได้ถูกยกเลิกไปโดยเหตุผลว่า ไม่อาจปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพได้ ซึ่งถูกยกเลิกไปโดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 328 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 แล้วจัดตั้ง “สภาตำบล” แทน และสภาตำบลรูปนี้ก็ได้อำนาจการเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2537 จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยได้ปรับปรุงฐานะของสภาตำบลที่มีอยู่ให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล และปรับปรุงการบริหารงานของสภาตำบลเสียใหม่ ให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งให้มีการยกฐานะสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นได้^{๕๑} ดังนั้น ปัจจุบันนี้จึงมีรูปการปกครองท้องถิ่นอีกรูปหนึ่งเรียกว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล” หรือเรียกย่อว่า “อบต.” เกิดขึ้น มีพื้นที่รับผิดชอบนอกเขตเทศบาล สุขาภิบาลและราชการบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น แต่ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด^{๕๒} ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนที่ซ้อนอยู่กับพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั่นเอง

5.1 การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

กฎหมายได้กำหนดว่า สภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย^{๕๓} ดังนั้น ตำบลที่มีสภาตำบลซึ่งฐานะเป็นนิติบุคคล มีรายได้ตามเกณฑ์ดังกล่าวก็ให้สภาตำบลนั้นจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นได้^{๕๔}

ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 8,748 แห่ง (สถิติเมื่อธันวาคม 2542)

5.2 การจัดองค์การและการบริหาร

องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล^{๕๕}

5.2.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ มีสมาชิกประกอบด้วยสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน ในกรณีเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีเพียงหนึ่งหมู่บ้าน ให้มีสมาชิกจำนวน 6 คน และถ้ามีเพียงสองหมู่บ้าน ให้มีสมาชิกหมู่บ้านละ 3 คน สมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง^{๕๖}

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาอีกคนหนึ่ง ซึ่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกตั้งขึ้น มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี มีหน้าที่ดำเนินการประชุมให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุม

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

(2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

(3) ควบคุมการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบลตาม (1) และกฎหมายระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

5.2.2 นายกององค์การบริหารส่วนตำบล

นายกององค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

(2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

(3) แต่งตั้ง ถอดถอนรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนตำบล

(4) วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(5) รักษาการ ให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่น

องค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากมีนายกององค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่บริหาร และมีอำนาจหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ยังมีพนักงานส่วนตำบลและอาจจัดแบ่งการบริหารงานออกเป็น

- (1) สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
 - (2) ส่วนต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น
- ระเบียบพนักงานส่วนตำบลให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา^{๑๑}

การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลจัดแบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น

1. สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารทั่วไปงานธุรการ งานพิมพ์ดีด งานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการ งานการประชุม งานเกี่ยวกับการตราข้อบังคับตำบล งานนิติกร งานพาณิชย์ งานรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์ งานจัดทำแผนพัฒนาตำบล งานจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี งานขออนุมัติดำเนินการตามข้อบังคับ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

2. ส่วนโยธา ทำหน้าที่เกี่ยวกับการสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบถนน อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ ฯลฯ งานประมาณการค่าใช้จ่ายตามโครงการ งานควบคุมอาคาร งานก่อสร้าง และซ่อมบำรุง อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ งานควบคุมการก่อสร้าง งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

3. ส่วนการคลัง ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน การหักภาษีเงินได้ และการนำส่งภาษี งานเกี่ยวกับการโอนเงินเดือน งานรายงานเงินคงเหลือประจำวัน งานขออนุมัติเบิกตัดปี และขอขยายเวลาเบิกจ่าย งานการจัดทำแสดงฐานะการเงิน งบทรัพย์สิน หนี้สิน งบโครงการ เงินสะสม งานการจัดทำบัญชีทุกประเภท งานทะเบียนคุมเงินรายได้ รายจ่ายงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

4. ส่วนอื่น ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น มีอำนาจในการปกครองตนเอง มีอิสระในการบริหารงานบุคคล งบประมาณและพัสดุด้วยตนเอง มีฐานเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดภายใต้การกำกับดูแลของส่วนกลาง จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ได้ถูกจัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่ได้ผ่านกระบวนการวิวัฒนาการเป็นชุมชนที่เจริญมาก่อน การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นจึงมีน้อย กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ส่วนใหญ่ถูกกำหนดโดยผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน การจัดทำแผนพัฒนาตำบลในแต่ละครั้ง ประชาชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมาก เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะมีคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้กำหนดแนวทางการพัฒนา กำหนดแผนงาน โครงการ จัดทำร่างแผนพัฒนาเสนอศูนย์ประสานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และเสนอสภาท้องถิ่นให้ความเห็นชอบตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมได้น้อยมาก

5.3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม^{๑๑}

องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้^{๑๒}

- (1) จัดทำให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและบก
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล

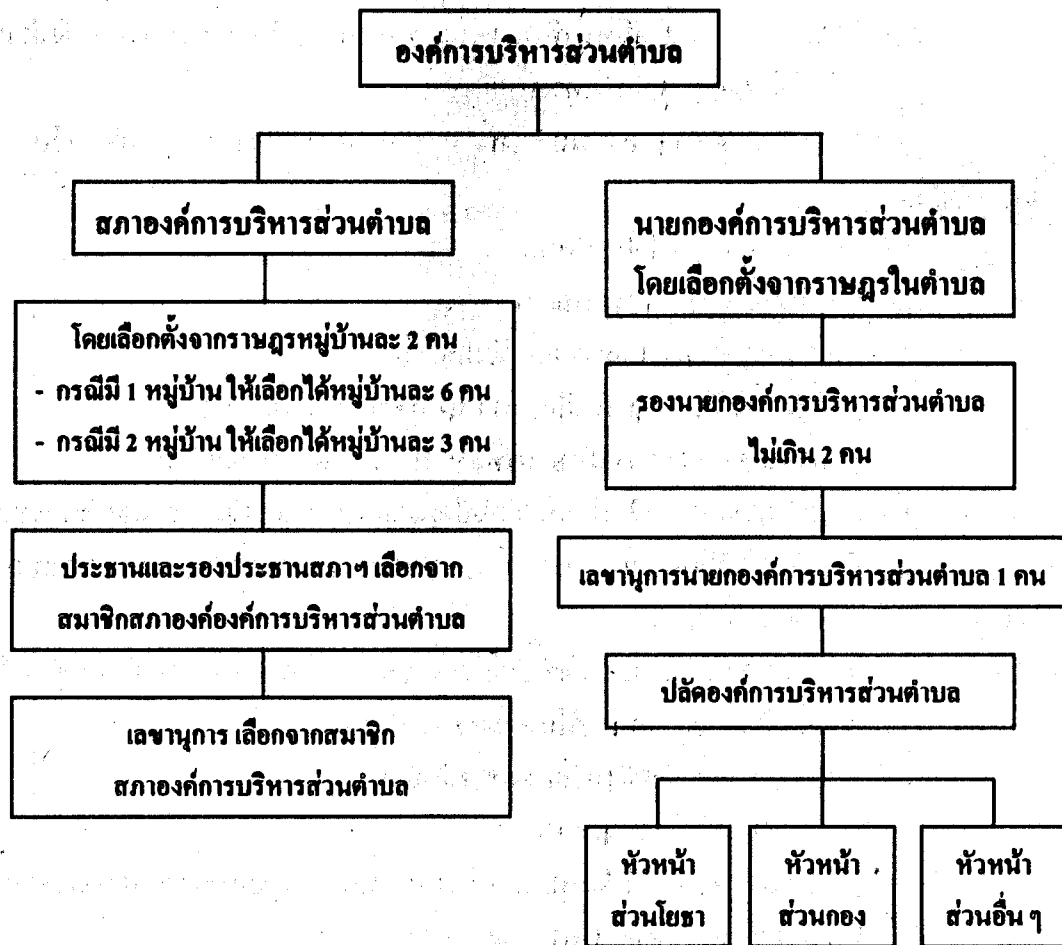
- (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
- (7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากร

ให้ตามความจำเป็นและสมควร

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้^{๑๓}

- (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว
- (13) การผังเมือง

แผนภูมิขององค์การบริหารส่วนตำบล

สรุป

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับพื้นฐานของประเทศ เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นในระดับล่างสุด อาจกล่าวได้ว่า เป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและในการพัฒนาตำบลอย่างกว้างขวาง และสามารถบริหารการพัฒนาตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคล่องตัว และมีทรัพยากร เพื่อการบริการอย่างเพียงพอด้วย แต่อย่างไรก็ตาม องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีอำนาจในการบริหารงานในขอบเขตทำนองเดียวกันกับหน่วยราชการ การบริหารส่วนท้องถิ่นรูปอื่นๆ และคงจะต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไปในอนาคต เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนให้มากและกว้างขวางที่สุด

เชิงอรรถ

¹สุชุม นวลสกุล และคณะ, การเมืองการปกครองของไทย, (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533) หน้า 345

²ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2514

³ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2514

⁴พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 9

⁵พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 11 และ พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 5

⁶พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2538 มาตรา 17

⁷เพ็ญอ้าง, มาตรา 23

⁸เพ็ญอ้าง, มาตรา 18 และ 19

⁹เพ็ญอ้าง, มาตรา 25

¹⁰เพ็ญอ้าง, มาตรา 30

¹¹เพ็ญอ้าง, มาตรา 97-101

¹²เพ็ญอ้าง, มาตรา 103-108

¹³เพ็ญอ้าง, มาตรา 52 (8)

¹⁴เพ็ญอ้าง, มาตรา 55

¹⁵เพ็ญอ้าง, มาตรา 47

¹⁶เพ็ญอ้าง, มาตรา 52

¹⁷เพ็ญอ้าง, มาตรา 47 และ 54

¹⁸เพ็ญอ้าง, มาตรา 49

¹⁹เพ็ญอ้าง, มาตรา 50

²⁰เพ็ญอ้าง, มาตรา 64 และ 55

²¹เพ็ญอ้าง, มาตรา 68

²²เพ็ญอ้าง, มาตรา 8

²³เพ็ญอ้าง, มาตรา 71

²⁴เพ็ญอ้าง, มาตรา 72

²⁵เพ็ญอ้าง, มาตรา 74 และ 75

²⁶เพ็ญอ้าง, มาตรา 79

²⁷เพ็ญอ้าง, มาตรา 89

²⁸ดู เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.

2521

²⁹พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 มาตรา 7

³⁰พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 มาตรา 7

³¹เพ็ญอ้าง, มาตรา 8

³²เพ็ญอ้าง, มาตรา 9

³³เพ็ญอ้าง, มาตรา 14 และ 15

³⁴เพ็ญอ้าง, มาตรา 19, 20 และ 21

³⁵เพ็ญอ้าง, มาตรา 22

³⁶เพ็ญอ้าง, มาตรา 23 และ 24

³⁷เพ็ญอ้าง, มาตรา 25, 26 และ 27

³⁸เพ็ญอ้าง, มาตรา 29, 30, 31, 32 และ 33

³⁹เพ็ญอ้าง, มาตรา 39

⁴⁰เพ็ญอ้าง, มาตรา 41

⁴¹เพ็ญอ้าง, มาตรา 45 และ 46

⁴²เพ็ญอ้าง, มาตรา 48 และ 49

⁴³เพ็ญอ้าง, มาตรา 50 และ 51

⁴⁴เพ็ญอ้าง, มาตรา 62

⁴⁵ดู เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

พ.ศ. 2537

⁴⁶พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 7

⁴⁷เพ็ญอ้าง, มาตรา 40

⁴⁸เพ็ญอ้าง, มาตรา 43

⁴⁹เพ็ญอ้าง, มาตรา 44

⁵⁰เพ็ญอ้าง, มาตรา 45

⁵¹เพ็ญอ้าง, มาตรา 48

- ⁶²เพ็ญอ้าง, มาตรา 46
- ⁶³เพ็ญอ้าง, มาตรา 58
- ⁶⁴เพ็ญอ้าง, มาตรา 59
- ⁶⁵เพ็ญอ้าง, มาตรา 72
- ⁶⁶เพ็ญอ้าง, มาตรา 66
- ⁶⁷เพ็ญอ้าง, มาตรา 67
- ⁶⁸เพ็ญอ้าง, มาตรา 68

โครงสร้างราชการบริหารส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

